

۲۵ ۲۴۸۲۵

بسم الله الرحمن الرحيم

زیست نظریه شناسی

یک نظریه ذهن

نویسنده بزرگی

نشر آکادمیک
ACADEMIC PRESS

سرشناسه : بزرگی، گویا، ۱۳۴۹ -
 عنوان و نام پدیدآور : زیست نظریه شناسی: یک نظریه ذهن / گویا بزرگی.
 مشخصات نشر : تهران: انتشارات آکادمیک، ۱۳۹۷.
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۹۸-۲۵-۴
 رده بندی کنگره : BD ۴۱۸/۵ پ ۴۲۹۷
 رده بندی دیویی : ۱۲۸/۲
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۶۰۳۵۷۶

نشر آکادمیک
 ACADEMIC PRESS

عنوان: زیست نظریه شناسی. یک نظریه ذهن
 تألیف: گویا بزرگی
 انتشارات: آکادمیک
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۹۸-۲۵-۴
 قیمت: ۲۸۰۰۰ تومان
 تیراژ: ۵۰۰۰ نسخه - قطع پالتویی
 طراح جلد: نگارنده با همکاری مجتبی مددی چلیچه
 صفحه آرا: ابوالقاسم قاسمی
 نوبت انتشار و چاپخانه: اول ۱۳۹۷ - تهران / دانشگاه خوارزمی

آدرس: میدان ولیعصر (عج)، کوچه شهامتی پلاک ۲۹ - تلفن: ۲۸۴۲۹۴۸۴

وبسایت: Academicpress.co

پست الکترونیک: Academicpub1@gmail.com

Copyright

فهرست

پیش‌گفتار ۷

(۱) بست‌نظریه‌شناسی: تولد يك سلول نظری ۱۱

(۲) نظریه‌شناسی ذهن: يك جهان نظری ۴۹

(۳) یادداشت‌هایی بر چند سریه‌ی کلباس ۷۳

(۴) گذر از مرزها: زیست‌نظریه‌شناس ۱۰۱

پی‌گفتار ۱۱۹

کتاب‌شناسی تکمیلی ۱۲۱

وقت آن رسیده است که از بسیاری چیزهای دیگر سخن گفته شود.^۱

پیش گفتار

طرح مسئله زمانی کارل دیموند پاپو، چنین پرسشی را مطرح نمود که: «تفاوت بین يك آمیب و اینشتین چیست؟»، دیگرانی هم بودند که به پرسشهای مشابه - نزدیکی، پرداخته‌اند. می‌توان به مادکسی اشاره کرد؛ زمانی او بین سشتنه نشان داد که: تفاوت بین يك زنبور و يك معمار در چیست، - آجا که به دنبال طرح مسئله‌ی پوکسیسی خود بود. اما، آنچه پاپر کرد، کار دیگری بود؛ او نظریه را به مسئله تبدیل نمود؛ مسئله‌ی نظریه؛ نشان دادن جایگاه نظریه و اهمیت آن، در مسئله‌ی شناخت.

نظریه یعنی کوششی برای حل يك مسئله يك آمیب - و یا يك باکتری، کوششی طبیعی برای حل مسئله‌ی خود به کار می‌گیرند، چیزی که در سطح بالاتر یعنی انسان به سر بردن کوششی نظری درمی‌آید و به شکل‌گیری نظریه می‌انجامد (پاپر ۱۹۸۱).

نیز در این میان، نقش زبان کلیدی است.^۲ انسان به واسطه‌ی زبان به سطحی از پیچیدگی نظری دگرذیسی یافته است که وی را از سایر موجودات متمایز می‌کند. باید تاکید داشت که تفاوت يك انسان و يك آمیب تنها در سطح پیچیدگی حس/نظری است؛ همین! البته چنین دیدگاهی مستلزم درك دگرگونی از مسئله‌ی نظریه می‌باشد، نظریه‌ای که

^۱ Lewis Carroll. Thorough the Looking Glass

^۲ و البته نه دقیقاً آن‌چنانکه منظور پاپر از مسئله است!

از عمل - و نیز تجربه، جدایی‌ناپذیر است؛ آن، کلیتی گشتالتی از همبافته عمل/نظریه است. به نظر می‌رسد که دشواری مسئله، ریشه در پیچیدگی همین نکته دارد؛ اینکه چگونه عمل و نظریه به یکدیگر تبدیل می‌شوند، چیزی که خود مستلزم درك درست پیچیدگی است. اگر درك زمان و فضا در يك بافتار، در قرن گذشته، برای انسان هموار گردید، بی‌شك درك بافتار عمل و نظریه تلاش قرن حاضر، خواهد بود. خلاصه‌ی کلام، نظریه، مسئله‌ی عصر ماست. خوشبختانه علوم اخیر - از جملۀ علوم شناختی و زیست‌شناسی، و نیز علوم میان‌رشته‌ای در در پیوند با این زمینه، روزنه‌ای به شناخت مسئله‌ی اخیر گشوده است. تعامل ساد و محوطه‌وارد مرحله‌ی تازه‌ای گردیده و وقت آن رسیده است که از چیزی که در اینجاست سخن به میان آید! نظریه‌ای که در اینجا از آن سخن خواهیم گفت یکی از این چیزها است: مسئله‌ی حیات‌مندی يك نظریه، اینکه يك نظریه، يك سلول نظری حیات‌مند است. در این نظریه، ذهن، همان‌طور که موجود نظری، از سلول‌های نظری شکل می‌گیرد: ذهن يك پوسته‌ی نظری است که از سطحی از حیات‌مندی نظری برخوردار است. سیستم درم‌تنیده از سلول‌های نظری که در فرایند تکاملی حیات، در حال تکامل و بقایت با یکدیگر شکل یافته است. شاید این یکی از عجیب‌ترین حقایق باشد که تاکنون با آن روبرو شده باشید: يك نظریه‌ی عجیب! اما خافیه است در نظر بگیرید که همین نظریه‌ی عجیب، همین حالا در تلاش است تا جایی در ذهن شما پیدا کند و به معنایی خودش را ماندگار نماید و نیز مورد تکثیر قرار گیرد. این واقعیت نظریه است؛ نظریه: يك سلول نظری حیات‌مند. آن، چیزی است که از ما يك موجود نظری می‌سازد. در حقیقت، سطحی پیچیده از حیات‌مندی که ما را از يك آمیب جدا

می‌سازد. سرانجام آنچه باقی می‌ماند خود مسئله‌ی حیات است؛ يك داستان دنباله‌دار؛ يك نظریه با وجود این و در گام نخست - و البته قبل از هر چیزی، باید روشن کرد که نظریه چیست؟ جهتی که نظریه‌شناسی نامیده شده است. به‌طور کوتاه، نظریه‌شناسی فیزیک ذهن است. آن، دیسپلینی است که به توده‌ی عظیمی از فرآورده‌های نظری انسان - یعنی متن/نظریه، که طی هزاران سال پراکنده شده است، جهت می‌دهد. این تنها با شناخت درستی از نظریه و نیز، عمل نظریه‌ورزی امکان‌پذیر خواهد بود؛ چیزی که ما را به درک دیگرگونی از انسان با باروری و حس/نظر نزدیک خواهد نمود. بنابراین در يك چنین میدانی، تئوریه کیدم، است؛

يك نظریه، و این اندیشه است؛ آن چیزی که از انسان، يك موجود نظری می‌سازد.^۱

این همه‌ی آن چیزی است که در يك کتاب پایه روی نظریه - یعنی نظریه‌شناسی، مورد تحلیل قرار گرفته است. نیز، برای چنین جهت و دیسپلینی، اصطلاح xeology منظور گردید است. بنابراین، هسته‌ی چنین بحثی نظریه می‌باشد؛ اما از طرف دیگر، بحث روی دیگری هم دارد که موضوع اصلی کتاب حاضر را شکل می‌دهد: نظریه‌ی سلول نظری حیات‌مند است؛ به عبارت دیگر، آن، واجد گونه‌ای از حیات‌مندی است؛ این يك جهت دیگرگون و تازه از مسئله‌ی نظریه‌ورزی برجسته خواهد نمود، يك میدان نظری دیگرگون: زیست‌نظریه‌شناسی. این بحثی متفاوت است که می‌تواند در پراگماتیسم از يك جهت حداقلی - و چیزی در حد يك نظریه (و یا فرضیه!)، مورد توجه قرار گیرد. به

^۱ بزرگمی گویا (۱۳۹۷)، نظریه‌شناسی: یادداشت‌هایی بر علم نظریه، تهران: نشر آکادمیک

همین سبب و نیز به سبب استقلال بحث از آنچه xeology در پی آن می‌باشد، پیشوند xi (نزدیک به ذی) برگزیده شده است که البته تداعی‌کننده‌ی واژه‌ای فارسی ذی و زیست - و به معنای زندگی و حیات نیز هست، همچنین پیشوند - در واقع عربی، ذی به معنای دارنده و «وجود» (مانند ذی‌شعور)، را برگزیده‌ایم؛ بنابراین برای برآورده شدن مسئله‌ی زیست-نظریه (بودگی)، xi-theory می‌توانست يك اصطلاح دَم‌دستی باشد، ولی برای اجتناب از نارسایی نامناسب چنین اصطلاحی را با توجه به اینکه اصطلاحی به شکل xiology که از نظر افظی نیز محتوایی مکملی برای xeology است، برگزیده شده است که در بین گزینش مناسب در اشاره به حیات‌مندی - متمایز از آنچه مورد بحث علم Biologie است، می‌باشد. بنابراین، xio به عنوان يك پیشوند - نزدیک به xe در اصطلاح xiology را باید اصطلاحی با معنایی چند پهلوی و بسته چند نظریه در نظر گرفت که آن - به اندازه کافی، «کوتاه و گویا» است.

بزرگی - ۱۳۹۶

تشکر و قدردانی: از مدیریت محترم مجموعه‌ی آکادمیک، جناب دکتر علیرضا احمدیان و جناب دکتر سعید جوی‌زاده، که کارهای اخیر اینجانب را در زمینه‌ی نظریه‌شناسی، را مورد تشویق و حمایت خود قرار دادند سپاسگزارم.

* یادداشت: لازم به توضیح است که علاوه بر متن، آدرس اینترنتی منابع ویدئویی کوتاه با نشانه‌ی [۵] جهت رجوع خواننده گنجانده شده است که از نظر محتوایی مکملی بر برخی گفتارهای کتاب می‌باشد.